
22 maart 2020 – Tijdelijke Kaderregeling COVID-19

Afgelopen donderdag, 19 maart 2020, heeft de Commissie een Tijdelijke Kaderregeling COVID-19 aangenomen, met een aanzienlijke verruiming van de staatssteunregels en -procedures. De Commissie heeft dus nieuwe spelregels opgesteld hoe lidstaten bedrijven kunnen ondersteunen in de context van de corona-uitbraak. In dit Lysias staatssteun nieuwsbericht zetten vatten we deze kaderregeling samen. Bijgevoegd hebben we de Nederlandse versie, plus de vragenlijst die Nederland moet invullen per maatregel. De kaderregeling voorziet in vijf soorten steun:

1. **Subsidies** (inclusief belastingvoordelen en voorschotten): lidstaten mogen regelingen opzetten om per bedrijf maximaal € 800.000 toe te kennen. Voor landbouwbedrijven geldt een lager plafond van € 100.000 en visserij € 120.000. Let wel: er moet dus een regeling aan ten grondslag liggen en gemaakt worden. Een regeling dus waar meerdere bedrijven gebruik van kunnen maken, individuele steun (ad hoc steun) is dus niet toegestaan.
2. **Garanties** voor leningen via banken: lidstaten mogen garanties verlenen om ervoor te zorgen dat banken leningen blijven verstrekken aan de klanten die deze nodig hebben. Premies (die de ondernemer aan de bank betaalt) moeten wel aan een minimum voldoen, op jaarbasis van 0,25% to 2%, variërend op MKB-status en looptijd (de regeling bevat een matrix).
3. **Leningen** voor bedrijven: de lidstaten mogen bedrijven leningen met gunstige rente (rentesubsidie) verstrekken. Deze leningen kunnen bedrijven helpen om dringende werkkapitaal- en investeringsbehoeften te dekken. Ook hier past de Commissie een matrix toe op basis van MKB-status en looptijd. De discontorente is vastgeklekt op peildatum 1 jan 2020, dit was toen - 0,31% voor NL. Daarbovenop worden dan toeslagen berekend in basispunten, inclusief een minimum. Een MKB-bedrijf kan dan bijvoorbeeld een lening met looptijd 2 tot 3 jaar krijgen met rente 0,19% (bijna rentevrij dus).
4. Waarborgen voor **banken**: sommige lidstaten zijn van plan voort te bouwen op de bestaande leencapaciteit van de banken en hen te gebruiken als een kanaal voor steun aan bedrijven, met name aan kleine en middelgrote ondernemingen. De kaderregeling eist dat dergelijke steun als rechtstreekse steun aan de klanten van de banken moet kunnen worden herkend en geen aan de banken oplevert.
5. Kortlopende **exportkredietverzekering**: de kaderregeling voorziet in extra flexibiliteit voor het bewijs dat bepaalde landen niet-verhandelbare risico's inhouden, waardoor de staat waar nodig kortlopende exportkredietverzekering kan verstrekken.

Een paar belangrijke aandachtspunten bij dit kader:

- De Commissie legt een **sterke focus op het MKB**, waar liquiditeit vaak beperkter is en de kwetsbaarheid hoger. De steunmogelijkheden voor MKB-bedrijven zijn een stuk ruimer dan voor grote ondernemingen. Dat betekent wel dat er goed gecontroleerd moet worden op de **MKB-status** van bedrijven. En dat zit weer best ingewikkeld in elkaar met doortelling van partner- en verbonden ondernemingen, let daar goed op in de uitvoering.
- Met het **steunplafond** van € 800.000 is de doelgroep van de Kaderregeling waarschijnlijk ook vooral het MKB. Met dit soort steunplafonds kan de overheid middelgrote en grote bedrijven in nood (zoals KLM) niet helpen. Voor grotere bedrijven (wat in budget misschien wel de bulk van de steun is) moet Nederland een aparte regeling treffen, buiten dit tijdelijke kader om.
- Overheden moeten hun steunmaatregelen eerst **notificeren**, de Commissie wil zorgen voor een snelle afhandeling en goedkeuring. Het kader werkt dus niet zoals de AGVV met een kennisgeving (lees: met een vrijstelling voor notificatie). Bij de notificatie moet een template worden gebruikt (vragenlijst, deze hebben we bijgevoegd).

- De steunmaatregelen mogen onderling **cumuleren**. Een onderneming mag dus zowel maximaal € 800.000 subsidie ontvangen en daarbovenop bijvoorbeeld ook een goedkope lening. Ze mogen ook cumuleren met bestaande (reguliere) staatssteun maatregelen.
- De Commissie waarschuwt in de kaderregeling nadrukkelijk voor schadelijke **subsidiewedlopen**, waarbij rijkere lidstaten meer compensatiegeld kunnen uitgeven dan hun armere buurlanden. Dat kan ten koste gaan van de cohesie binnen de EU en een eerlijk level playing field voor ondernemers. Om die reden moet iedere steunmaatregel in het kader van corona een precieze beschrijving hebben van de **proportionaliteit** van de maatregel, inclusief een methodologie om de schade per bedrijf te verifiëren en een mechanisme om overcompensatie te vermijden.
- Er wordt steun verstrekt aan ondernemingen die op moment van steunverlening in financiële nood zitten. En staatssteun is doorgaans verboden aan ondernemingen die in financiële moeilijkheden zitten. Hiertoe wordt nu een andere, **alternatieve meetlat** gebruikt: ondernemingen moeten aantonen dat ze op 31 december 2019 gezond waren en ten gevolge van COVID-19 in de problemen zijn geraakt.
- Het tijdelijke kader is van toepassing in de **periode** 19 maart 2020 tot en met 31 december 2020. Met het oog op de rechtszekerheid zal de Commissie vóór die datum beoordelen of de kaderregeling moet worden verlengd.

De Tijdelijke Kaderregeling biedt ruimere voorwaarden ten opzichte van het reguliere staatssteunrecht. Een aanzienlijk deel van de voorgenomen steun door de Nederlandse overheid (inschatting nu tussen € 20 en € 90 miljard) lijkt echter niet onder dit kader te passen. Dat is geen showstopper, maar dan is maatwerk nodig. Aanvullende notificaties kosten tijd en gedoe, de kaderregeling zou dat juist moeten voorkomen. De aanmeldingsprocedure onder de Tijdelijke Kaderregeling bevat een hoop aanvullende criteria, bijvoorbeeld over proportionaliteit en mechanismes ter voorkoming van overcompensatie. Daarover kan nog heel wat discussie ontstaan (zo leert de staatssteunpraktijk ons). Onze verwachting is dat dit tijdens de goedkeuringsprocedure weinig gedoe gaat opleveren, de Commissie wil lidstaten nu niet voor de voeten lopen met hun noodmaatregelen. Maar dit kan ook achteraf gedoe opleveren bij rapportage en verantwoording. De Commissie werkt nu mee om maatregelen razendsnel te accorderen, maar dat kan ten koste gaan van de zorgvuldigheid. Bedrijven zitten dan later met de gebakken peren.

De kaderregeling bevat ruime spelregels. Dat is goed en dat is nu hard nodig. Maar als je goed leest, herken je ook de klassieke, zorgvuldige en complexe spelregels, die gangbaar zijn in het klassieke staatssteunrecht. Uit de praktijk weten we dat staatssteunregels best wat gedoe kunnen geven. Bijvoorbeeld over MKB-definitie, status van starter, definitie van landbouwactiviteiten, proportionaliteit, overcompensatie, terugvordering en cumulatie. Bedrijven moeten onder dit kader hun financiële gezondheid op 31 december 2020 aantonen, terwijl ze meestal hun jaarcijfers niet eens klaar hebben. Daar zitten nu allemaal risico's in, die financieel gezien op de schouders van ondernemers worden gelegd. Die staan al met de rug tegen de muur. Terwijl de Commissie ook had kunnen kiezen voor een rigoureuzere benadering, met uitsluiting van een aantal klassieke staatssteun ankers.

Kort samengevat communiceert de regering van Nederland dat ze het bedrijfsleven heel simpel en heel snel gaat ondersteunen. Hulde, dat is hard nodig. We zien een extreem hoge uitvoeringssnelheid en een ongekennde voorgenomen omvang aan de steun. De Europese Commissie praat dezelfde taal van urgentie, maar blijft tussen de regels door veel klassieke staatssteunregels toepassen (wel met hogere steunplafonds). Als je dus scherp naar de Tijdelijke Kaderregeling durft te kijken, zitten er nog heel wat haken en ogen aan. Bovendien is deze kaderregeling maar een deel van de oplossing, met name voor grotere bedrijven zal iets anders nodig zijn.

Inzet en toepassing van de kaderregeling vergt een hoge staatssteun expertise, ook voor decentrale overheden. We wensen iedereen veel sterkte en wijsheid toe in deze periode. We moeten denken in - en werken aan robuuste oplossingen en die zijn er. Als er staatssteunvragen zijn, dan weet u ons te vinden.

Meer informatie: Melvin Könings, 06 4262 7976, melvinkoenings@lysiasadvies.nl